

Giacomo L e o p a r d i /1798 - 1837/:

Nechtějte být zvané
matkami rodu bab! Necht' vaše plémě
přivykne strastem, jež jim chrabrost nese!
Necht' pohrdne tím, kdo je hoden hany,
když chválí hnus, jenž naší dobou zve se!
Necht' roste pro svou vlast, necht' zví, co země
je dlužna předkům, necht' ctí jejich činy!

Podrobnosti k dopisu Andreje S a c h a r o v a.

Andrej Sacharov zaslal otevřený dopis prezidentu Nixonovi a Leonidovi Brežněvovi. Přední sovětský intelektuál, který zůstal po vyhoštění Alexandra Solženicyna se obrátil na presidenta Nixona a prvního tajemníka Leonida Brežněva, aby na chystané vrcholné schůzce hovořili také o lidských právech. Ve svém otevřeném dopise, který byl předán také západním novinářům v sovětském hlavním městě sovětský fyzik Andrej Sacharov vyzval amerického presidenta a sovětského předáka, aby projednali také otázku občanských práv na konferenci na niž se tento týden setkají, ne-li ať pokládají proces uvolnění za neúspěšný.

"Scházíte se, aby jste projednali mnoho politických otázek důležitých pro obě země a pro celý svět" píše Sacharov a připojil následující slova: "Vyzývám Vás, aby jste se věnovali také problémům lidskosti a problémům základních práv člověka." V dopise pak vyjmenoval 83 odvážných politických vězňů včetně generála Fjotra Grigorje n k a, historika Andreje A m a l v i k a, požádal o propuštění některých především žen, starých a nemocných a těch, kteří byli již podruhé odsouzeni a jež byli potrestáni neprávem. V dopise oznamuje, že tato listina není zdaleka úplná a že tito lidé se nezabývali politickou činností a že se nesnažili podkopat základy státu.

Sacharov požádal oba nejvyšší představitele, aby podporovali výměnu informací, právo na vystěhovávání, jakož i svobodu náboženskou a myšlenkovou. Jiří Dáňek u evropského mikrofonu Hlasu Ameriky.

Zatýkáni v M o s k v ě.

Byli zatčeni někteří vědci, kteří chtěli uspořádat od 1.- 5. července v bytě fyzika Alexandra V o r o n e l a v Moskvě se západními kolegy vědecký seminář. Voronela zajistili před 2 dny a rovněž i další vědce, kteří se chtěli zúčastnit na semináři.

Pokračování dopisu Andreje S a c h a r o v a.

Tentokrát komentář rozhl. stanice "Deutsche Welle". Sovětský vědec se ve svém dopise Brežněvovi a Nixonovi angažuje za politické vězně a píše: "Apeluji na vás, aby jste se zasadili o propuštění takových vynikajících lidí jako B u k o v s k i j, G r i g o r j e n k o a P l u š č". Sacharov vzpomíná 83 politické vězně v Sovětském svazu mezi nimi i M a r č e n k a, S u p e r f i n a a A m a l v i k a. K tomu, ale potom dodává: "Tento seznam není ani zdaleka kompletní, neboť mnohá jména nepoznám. Každé z nich ztělesňuje těžký hrdinský osud. Tito lidé se nezajímají o politickou činnost a nepodrývají základy státu. Plným právem je možno nazývat oběti nespravedlivých a tragických poměrů. Uvedl jsem tu jen sovětské vězně, ale to neznamená, že vidím nespravedlnost jen ve své zemi. Píši jednoduše jen o tom o čem jsem lépe informovaný. Apeluji na Vás, aby jste podnikli všechno co je ve Vaší moci alespoň pro ty, které vězni již déle než zákonem stanovených 15 roků. Sacharov se dále vyslovuje za mezinárodní kontrolu vězeňských zařízení ve všech zemích. Nic není pro lidstvo tak nebezpečné jako tajné používání násilí.

Ve svém listě se zvláště angažuje za Ukrajince Valentina M o r o z a, kterého po 4 letech vězení odsoudili podruhé, neboť situace v koncentračních táborech popsal v jedné knize.

Před návštěvou presidenta N i x o n a v Moskvě.

Po osvobození generálmajora Grigorenka z psychiatrické léčebny je nejznámějším ruským uvězněným disidentem Vladimír B u k o v s k í j. Jeho matka právě uveřejnila v Moskvě otevřený dopis prezidentu Nixonovi. Philip Short o tom referoval v depeši z Moskvy pro radio BBC:

Vladimíru B u k o v s k é m u je 31 let a z toho strávil 9 roků v konce ntračních táborech a psychiatrických léčebnách. Před 2 lety byl odsouzen k dalším 12 letům ztrátě svobody protože informoval Západ o zavírání disidentů jako byl Fjotr Grigorenko do ústavů pro důševně choré. Jeho matka paní Nina B u k o v s k á píše v dopise prezidentu Nixonovi, že ho nežádá, aby se vměšoval do vnitřních záležitostí sovětských. Obrací se na něj jako matka, jejíž syn je nemocný člověk. Posledního půl roku se ho doslova snažili vytlačit ze světa a byl převezen z pracovního tábora do samovazby což znamená znovu hlad a pomalé mučivé umírání. Paní Bukovská píše:

"Apeluji na Vaše lidské a otcovské citění. Pomozte mému synovi z vězení. On odejde navždy do ciziny. Víím, že na nadcházejícím vrcholném setkání závisí spása národů. Prosím Vás zachraňte také ještě jeden život, mého syna."

Sovětský jadernýfyzik Sacharov rovněž vzpomíná ve svém dopise Bukovského jako člověka na něžž byla spáchána zvlášť krutá křivda.

Incident na m o ř i.

Sovětský svaz má starosti nad plavbou sovětské vyzvědačské lodě v blízkosti anglických vrtacích věží u pobřeží Anglie. Britská vláda žádá ruskou vládu o ubezpečení, že se takovýto incident již neopakuje.

Jejích loď se přiblížila na několik metrů k jedné z vrtacích věží i přes výstrahy, aby to nedělala a ruské námořníky viděli jak se dělali fotografie a přeměřovali si anglické zařízení.

Hegemonie SSSR ve Vých. Evropě.

Východní Evropa se jeví navenek jako obraz politické stability. Pravý opak je změnami a krisemi vlád otřesená západní Evropa. To je však pouze kulisa. Za ní vedou Sověti přísnou politiku uniformity, při čemž proniká na Západ jen velmi málo. Od Dubčekova pádu před 6 lety provádějí stranická vedení východoevropských zemích vnitropolitické reformy ve drobných nenápadných krůčcích a jen pokud mají zájem, aby se něco změnilo. Nenápadnost však není dostatečnou ochranou před zásahem stále nedůvěřivého Sovětského svazu.

Nedávno se Sověti pozastavili nad kulturní a zemědělskou politikou Maďarska a první tajemník Kádár musel propustit dva zex svých nejdůležitějších reformátorů - 2 tajemníky ÚV. Nyní padá v Polsku po etapách dosavadní tajemník ÚV S l a c h o z y c z. V podstatě není vůbec reformátorem, ale ví se však o něm, že připouští lehké, národně-komunistické odchylky, ze kterých jak nás zkušenost učí by mohl vyrůst sklon k reformám.

Moskvevské sevření východní Evropy se tedy neuvolnilo.

Pravoslavná c í r k e v v SSSR.

Ačkoliv se v Sovětském svazu oficiálně podporuje atheismus může ~~pra~~ ruská pravoslavná církev zaregistrovat stálý příjem zájemců o studijní místa ve svých seminářích pro duchovní. Mnozí docházejí k náboženství přemýšlením nad protináboženskou literaturou. Ptáte-li se uchazečů jak našli cestu k víře, slyšíte často, že četbou atheistického magazínu, přírodní vědy a náboženství. Počet uchazečů čtyřnásobně převyšuje počet stanovený kvotou očekávané potřeby duchovních. Úplná studijní doba na semináři trvá 4 roky a ke studiu je připuštěno vždy 200 uchazečů. Kromě toho existuje 100 stipendijních míst v církevní akademii pro vyšší duchovenstvo. Studium na akademii trvá rovněž 4 roky. 765 uchazečů může studovat dálkově. Tito dálkově studující přicházejí 3-4 x ročně do Z a g o r s k a na přednášky a zkoušky. Podobné kvoty má i seminář a církevní akademie v L e n i n g r a d ě. V O d ě s s e je na semináři zapísáno 150 studentů. Ke studijním předmětům patří kromě theologických předmětů latina, řečtina, hebrejština, církevní slovenština, francouzština nebo němčina a kursy logiky, psychologie a občanské nauky zahrnující sovětskou Ústavu dějiny.

"Dialektika moci"

Kniha Ivan Sviták a "Dialektika moci" je vlastně 3. díl rozsáhlého souboru, který autor v posledních letech publikoval a celkově nazval "Nevědecká antropologie". Typické pro Svitákovu celosvětovou přítomnost je, že první díl vyšel česky v Austrálii, druhý ve Spojených státech a třetí nyní v Německu. Sviták, který žije v Kalifornii ve městě Chiko a přednáší na tamní universitě filosofii a etiku je velmi pilný a snad nejvíce vydávaný český vědec poslední doby. Jeho trojsvazková "Nevědecká antropologie" už vyšla anglicky i německy a vedle ní i celá řada vědeckých a vědecko-populárních prací v těchto jazycích. Radto vybházejí Svitákovi prakticky ve všech světových jazycích zajímavé stati i povídky nejrůznějšího žánru. Nakladatelství "Fischer" vydalo Svitákovi i poslední knížku nad níž jejímž názvem německý čtenář vrtí hlavou. Jde o pohádky na dobrou noc, ovšem pro dospělé. Hrdiny těchto pohádek jsou totiž personifikované these leninismu, které Sviták vtipně ironisuje.

ale vrátme se k jeho dialektice moci, která má zanedlouho vyjít také japonsky v Tokiu. Vybrali jsme z této práce 3 typické ukázky. Z každé části knihy jednu. Prvá se zabývá možnostmi vývoje české otázky, druhá roborom jednotlivých perspektiv a třetí kritikou marxismu tak jak je dnes předkládán oficiálně ve východní Evropě. Prvou ukázkou uvádí autor sporným Bismarkovým citátem; jehož kdysi použil T.G. Masaryk: "Kdo ovládá Čechy je pánem Evropy". Citát není záhlavím této ukázky náhodou, ale poslouchejme:

Lze tvrdit, že Bismarkovy strategicko-politické názory jsou nemoderní. V atomovém věku jeho slova neplatí, avšak historie nás ale poučuje o tom, že přes změny v hospodářském, kulturním a vojenském vývoji trvají jakési pravdy politik národní osobnosti snad i vojenského významu teorii. Ruský nacionalismus, autokracie, orthodoxie, samodržaví nejsou reálné pro to, že vystupují v novém ideologickém kontextu. A tak nám Čechům a Slovákům nezbyvá nic jiného, než pokračovat v naší vlastní národní tradici, v úsilí o humanitní ideály, v kacířském buřičství proti autoritě, v důvěře v rozum, hodnoty, v kulturu spíše než v argumentaci banků. Přes okupaci a krach reformní myšlenky musíme se tedy pokoušet vytvořit politickou platformu reálných zájmů Československa. Dějiny se ovšem obvykle neopakují a záleží na tom zda ve vhodné chvíli budeme vědět co dělat a to nejen jako Češi a Slováci, ale i jako Evropané a příslušníci východní Evropy k níž patří náš stát něchtěně mocensky. Tím se ocitáme před základním problémem. Spojit národní zájmy se východoevropským problémem jako celkem, když teď už víme tak jako Češi a Poláci, že každé reformní hnutí v národních hranicích je za daných okolností odsouzeno k nezdaru. Východní Evropa se může ekonomicky rozvíjet jen jak celek a jednotlivé státy nejsou schopny odolat tlaku Ruska a budoucímu eventuálnímu tlaku Německa. Zvykli jsme si považovat období 1918-1938 za jakýsi neměnný základ a přirozenou základnu vývoje východoevropských států i když toto období je do značné míry výjimkou v evropské politice.

To je do jisté míry nové, odvážné a našim uším do jisté míry nelibě znějící zjištění. Sviták argumentuje tím, že na období 1918-1938 je třeba pohlížet nejen českými očima, ale také očima menšin slovenské a německé. Pak to vypadá poněkud jinak a konečně, že to bylo zahraničně-politicky období nenormální právě tím, že zdebyly samostatné malé státní celky zatímco delší vývoj, vývoj mnoha staletí ukazuje, že v tomto středoevropském území může existovat jen celek větší a jinak je tato část Evropy jen přívěskem ruské nebo německé mocenské sféry. Sviták pak pokračuje:

"Otázkou je charakter takového východoevropského soustátá a jeho úloha ve světové politice. Podobný vývoj k federaci pokud je to vůbec možné neznamená pouhou reprodukci buržoasně-politického a hospodářského zřízení, nýbrž patrně cestu k socialistické demokracii. Právě v tom smyslu nebyl prvek demokratizace v r.1968 zcela poražen. Sebeurčení malých evropských národů předpokládá skutečný konec II. svět. války, ale ten není možný bez hluboké vnitřní liberalizace Sovětského svazu a ta zase není možná bez překonání unifikovaného stalinského modelu státního řízení. Po neúspěchu v roce 1968 je nutno přiznat, že tendence k liberální reformě končí na mlačině, jestliže si vědomí tohoto procesu neuvědomí, že jediným východiskem z krize je důsledné východisko nikoliv jen příštípkaření ekonomická reforma s omezeným programem výměny elit. Východní Evropa nebyla subjektem dějin jak by asi řekl Hegel což znamená, že další vývoj bude určen spíše z venčí poměrem mezi velmocemi. Východoevropské a snad i západoevropské země mohou tedy ze svého zmírňování napětí jen těžít."

"My však musíme spojit náš národní program skonstelací vnitřních sil, která se utvoří jak ve Spojených státech tak v Sovětském svazu až tam nastoupí střední generace, která se nebrodila potoky krve. Jako Češi a Slováci musíme v politice hájít svá národní hlediska, východo či středoevropská hlediska nikoli hlediska sovětské nebo americká. Nemůžeme jít s Američany proti Rusům a ani s Rusy, proti Američanům. Musíme jít s Američany proti Američanům, se Sověty proti Sovětům za našimi národními a státními zájmy. Jinak řečeno naše zájmy neorobíhají geograficky ani kulturně jednoznačně. Máme své přátele i nepřátele tam i onde. Ať se nám to líbí nebo ne Spojené státy nemají ve střední Evropě žádné přímé zájmy. Sovětský svaz je tak má a bude mít. Tuto skutečnost nemůžeme změnit ani sami ani v budoucnu sjednocená Evropa a ani americká zahraniční politika pak naděje na socialistickou demokracii nám může kynout především ze změn přímé na Východě z rozpadu žaláře národů a novodobého carského samoděrževí."

Sviták se konečně zabývá i onou stále opakovanou otázkou neutralizace Československa či spíše střední lépe východní Evropy. Nevidí v tom jen iluzi, jedná proto, že realita tohoto století dokázala, že může předstihnout i nejradikálnější imaginaci a jednak proto, že neutralizace se už objevila i v sovětských dlouhodobých úvahách a konečně i proto, že pro Sovětský svaz může být jednou dokonce jediným přijatelným řešením. Střední Evropa jablka sváru se může stát pásmem bez atomových zbraní, okupačních armád bez militaristických paktů, kdy se budou dloho potlačované národní zájmy uplatňovat volněji nežli dosud. Odejdou-li sovětské tanky policejní režimy ve východní Evropě nejen že nevydrží, ale musely by sami iniciativně zahájit liberalizaci, kterou by ovšem nadlouho těžko držely na uzdě. Mohou se opět tyto proudy v budoucí Evropě stát vlastní, řečeno opět s De Gaullem. Ano mohou se opět setkat ve střední Evropě za podmínky, že by český stát nebyl jednoznačným a závislým spojencem Sovětského svazu, nýbrž součástí nárazníkového pásma na němž by musely mít velmoci zájem.

A tak jsme opět zpátky u citátu starého Bismarka ať už je pravý či vymyšlený. Pokusili jsme se s tímto citátem v záhlaví sledovat některé myšlenky Iv. na Svitáka. Krátká ukázka otázky spíše vyvolává, než by na ně nabízela definitivní odpověď, ale tak je tomu vždy jde-li jen o výňatky z textu. A konec konců vyvolávat otázky, burcovat k samostatnému přemýšlení není špatné. Ke Svitákově knize "Dialiktika moci", kterou vydalo česky v exilovém nakladatelství I : d e x v Kolíně nad Rýnem se ostatně ještě vrátíme. Deutsche Welle. Komentoval Adolf Müller.